

2020

Министерство за финансии

**Сектор за јавна внатрешна
финансиска контрола**

**ГОДИШЕН ИЗВЕШТАЈ
ЗА ФУНКЦИОНИРАЊЕ НА СИСТЕМОТ НА ЈАВНА ВНАТРЕШНА ФИНАНСИСКА
КОНТРОЛА ЗА 2020 ГОДИНА**

Скопје, јули 2021 година

СОДРЖИНА

Страна

РЕЗИМЕ.....	3
1.ВОВЕД.....	5
1.1. Законска основа за изготвување на Годишниот извештај	5
1.2.Цел на Годишниот извештај.....	5
1.3.Основа за подготовка и опфат на Годишниот извештај.....	5
1.4. Доставени годишни финансиски извештаи за 2020 година.....	6
2. СОСТОЈБА НА СИСТЕМОТ НА ВНАТРЕШНА ФИНАНСИСКА КОНТРОЛА ВО 2020 ГОДИНА	7
2.1. АНАЛИЗА НА ПРАШАЛНИКОТ ЗА САМОПРОЦЕНА НА СИСТЕМОТ ЗА ФИНАНСИСКО УПРАВУВАЊЕ И КОНТРОЛА.....	7
А.КОНТРОЛНА СРЕДИНА.....	7
Б.УПРАВУВАЊЕ СО РИЗИЦИ.....	14
В.КОНТРОЛИ.....	16
Г.ИНФОРМАЦИИ И КОМУНИКАЦИИ.....	19
Д. МОНИТОРИНГ И ПРОЦЕНА НА СИСТЕМОТ.....	20
3.ИЗВЕШТАЈ ЗА ИЗВРШЕНИТЕ РЕВИЗИИ И АКТИВНОСТИ НА ВНАТРЕШНАТА РЕВИЗИЈА ВО 2020 ГОДИНА	22
3.1 Состојба на внатрешната ревизија согласно евиденцијата на Централната единица за хармонизација	22
3.1.1 Организација и екипираност на внатрешната ревизија кај субјектите од јавниот сектор на централно и локално ниво	22
3.1.2 Организација и екипираност на внатрешната ревизија кај буџетските корисници на централно и локално ниво.....	22
3.1.3 Организација и екипираност на внатрешната ревизија во министерствата.....	24
3.2 Состојба на внатрешната ревизија согласно доставените годишни извештаи за 2020 година	26
3.2.1. Состојба на внатрешната ревизија на централно ниво согласно доставените годишни извештаи за 2020 година.....	26
3.2.2.Состојба на внатрешната ревизија на локално ниво согласно доставените годишни извештаи за 2020 година.....	28
4. ЦЕНТРАЛНА ЕДИНИЦА ЗАХАРМОНИЗАЦИЈА.....	32
4.1. Реализирани активности на Централната единица за хармонизација во 2020 година	32
4.1.1.Активности на Комитетот за следење на спроведувањето на Политиката за внатрешна финансиска контрола во јавниот сектор.....	34
4.1.2 Активности поврзани со поглавјето 32 - Финансиска контрола	34
ЗАКЛУЧОЦИ.....	35
ПРИЛОЗИ.....	38
1. Преглед на буџетските корисници од централно и локално ниво кои не доставиле Годишен финансиски извештај	
2. Преглед на буџетските корисници од централно и локално ниво кои немаат донесено Стратегија за управување со ризици	
3. Преглед на буџетските корисници од централно и локално ниво кои немаат изготвено Регистар на ризици	
4. Преглед на буџетските корисници од централно и локално ниво кои не доставиле извештај за извршените ревизии и активностите на внатрешната ревизија	

РЕЗИМЕ

Годишниот извештај за функционирање на системот на јавна внатрешна финансиска контрола го прикажува степенот на развој на финансиското управување и контрола и внатрешната ревизија со цел известување на Владата на Република Северна Македонија и на другите засегнати страни за активностите спроведени во извештајниот период.

Извештајот е изготвен врз основа на доставените годишни финансиски извештаи за 2020 година од страна на буџетските корисници на централно и локално ниво и евиденцијата на Централната единица за хармонизација.

Обврската за доставување Годишен финансиски извештај за 2020 година ја исполнија 92% од буџетските корисници на централно ниво и 77% од буџетските корисници на локално ниво, што во однос на претходната година претставува зголемување од 8 процентни поени на централно ниво и намалување од 1 процентен поен на локално ниво.

Анализата на податоците од доставените самопроцени укажува дека вработените во 94,6% од буџетските корисници на централно и локално ниво се запознаени со Етичкиот кодекс на државните службеници или посебниот кодекс на буџетскиот корисник, но постојат потешкотии во известувањето и спречувањето на потенцијалните конфликти на интереси.

Раководењето и стилот на управување кај буџетските корисници е на високо професионално ниво, но потребно е подобрување на учеството на раководителите на органите во состав на состаноците на највисоко ниво на раководството, а во делот на планскиот пристап потребно е подобрување на годишните планови/програми за работа со дефинирање на целите кои секоја организациона единица треба да ги реализира во текот на годината.

Анализата на податоците од доставените самопроцени укажува дека, иако 80% од буџетските корисници на централно ниво и 69% од општините и Градот Скопје имаат распределен буџет по организациони единици, само 55% од раководителите на организационите единици во буџетските корисници на централно ниво и 39% од општините и Градот Скопје имаат генерални овластувања за преземање финансиски обврски што укажува на недоволно воспоставени јасни линии на одговорност и отчетност на раководителите.

На централно ниво, околу 70% буџетски корисници имаат донесено Стратегија за управување со ризици, околу 74% од буџетските корисници ги документираат ризиците во работењето во регистар на ризици, а околу 67% ги документираат во нивните плански документи. На локално ниво, околу 46% од буџетските корисници имаат донесено Стратегија за управување со ризици, околу 40% од буџетските корисници ги документираат ризиците во работењето во регистар на ризици, а околу 41,9 % ги документираат ризиците во нивните плански документи.

Од вкупно 176 буџетски корисници на централно и на локално ниво, извештај за извршени ревизии и активности на **внатрешната ревизија** доставија 107 буџетски корисници или 61% (за 2 процентни поена помалку во однос на претходната година),

односно 61 буџетски корисник од централно (64%) и 46 буџетски корисници (57%) од локално ниво.

Анализата на податоците покажува дека во 2020 година во однос на претходната година, на централно и локално ниво вкупниот број на внатрешни ревизори е зголемен за 9 (6,7%), додека бројот на раководители е намален за 6 (8,6%).

Во 2020 година, процентот на реализирани препораки на внатрешната ревизија на централно и локално ниво е намален за 2,81% во однос на претходната година и изнесува 59,2%, односно 60% се спроведени препораки на централно ниво и 58,4% на локално ниво.

За надминување на утврдените слабости, во овој извештај се дадени заклучоци за чија реализација Министерството за финансии - Сектор за јавна внатрешна финансиска контрола ќе ја извести Владата во Годишниот извештај за функционирање на системот на јавна внатрешна финансиска контрола за 2021 година.

1. ВОВЕД

Секторот за јавна внатрешна финансиска контрола во Министерството за финансии, како Централна единица за хармонизација (ЦЕХ), е организациона единица надлежна за хармонизација на активностите за развој на системот на внатрешни финансиски контроли во јавниот сектор. Согласно Законот за јавна внатрешна финансиска контрола¹, ЦЕХ е надлежен за подготвување Годишен извештај за функционирање на системот на јавна внатрешна финансиска контрола.

Годишниот извештај има за цел да ја прикаже состојбата на системот на внатрешни финансиски контроли кај буџетските корисници на централно и локално ниво.

Системот на внатрешни финансиски контроли во јавниот сектор се воспоставува заради обезбедување добро финансиско управување (sound financial management), што подрабира реализација на поставените цели на етички начин, со користење на средствата на законит, правилен, економичен, ефективен и ефикасен начин.

Поради својата сложеност, внатрешните финансиски контроли бараат континуирано следење и проценка на нивната соодветност и функционалност, којашто се спроведува преку самопроцена на системот од страна на раководството, како и активностите на внатрешната и надворешната ревизија.

Врз основа на наведеното, согледан е степенот на развој на системот на внатрешни финансиски контроли во 2020 година, а во Годишниот извештај се дадени и мерки за неговиот понатамошен развој.

1.1. Законска основа за изготвување на Годишниот извештај

Согласно член 48 алинеја 11 од Законот, Годишниот извештај е изготвен врз основа на анализа на Прашалникот за самопроцена на системот за финансиско управување и контрола и Извештајот за извршените ревизии и активности на внатрешната ревизија доставени со годишниот финансиски извештај од буџетските корисници до Министерството за финансии, како и активностите на Централната единица за хармонизација поврзани со развојот на системот за внатрешна финансиска контрола.

1.2. Цел на Годишниот извештај

Целта на Годишниот извештај е целосно согледување на степенот на развој на системот на внатрешни финансиски контроли, како и известување на Владата на Република Северна Македонија и другите засегнати страни за спроведените активностите во 2020 година, како и утврдување активности за понатамошен развој на финансиското управување и контрола и внатрешната ревизија.

1.3. Основа за подготовка и опфат на Годишниот извештај

Годишниот извештај за 2020 година е изготвен врз основа на анализа на:

¹ „Службен весник на Република Македонија“ бр. 90/2009, 188/2013 и 192/15

- пополнетиот Прашалник за самопроцена на системот за финансиско управување и контрола, како дел од доставените извештаи за активностите за воспоставување и развој на финансиското управување и контрола,
- доставениот Извештај за извршените ревизии и активностите на внатрешната ревизија и
- доставената Изјава за квалитетот и состојбата за внатрешните контроли,

како и доставените финансиски извештаи:

- Извештај за планирани и потрошени средства по ставки (споредбен табеларен приказ),
- Извештај за реализирани програми, проекти и договори,
- годишни сметки или консолидирана годишна сметка и
- Извештај за спроведени самопроцена

од министерствата и другите органи на државната управа, прва линија буџетски корисници, општините и Градот Скопје.

1.4 Доставени годишни финансиски извештаи за 2020 година

Обврска за доставување годишен финансиски извештај (ГФИ) во 2020 година имаа 175² буџетски корисници, од кои 94 се на централно и 81 на локално ниво (општините и Градот Скопје).

Во 2020 година, на централно ниво ГФИ доставија 86 буџетски корисници, што во однос на претходната година е зголемување за 8 процентни поени, а 62 единици на локалната самоуправа доставија ГФИ, што во однос на претходната година е намалување за 1 процентен поен.

Табела 1: Преглед на бројот на буџетски корисници што имаа обврска за доставување ГФИ за 2020 година и буџетски корисници што доставиле ГФИ

Буџетски корисници	Број на буџетски корисници што треба да достават ГФИ	Број на буџетски корисници што доставиле ГФИ	Број на буџетски корисници што не доставиле ГФИ	% на буџетски корисници што не доставиле ГФИ		Зголемување / намалување (процентни поени)
				2019	2020	
Централно ниво	94	86	8	16%	8%	8
Локално ниво	81	62	19	22%	23%	-1
Вкупно	175	148	27	19 %	15%	4

(Прилог 1. Преглед на буџетски корисници од централно и локално ниво што не доставиле Годишен финансиски извештај).

² Комисијата за спречување и заштита од дискриминација не е вклучена бидејќи нема деловни активности во 2020 година.

2.СОСТОЈБА НА СИСТЕМОТ НА ВНАТРЕШНА ФИНАНСИСКА КОНТРОЛА ВО 2020 ГОДИНА

2.1 АНАЛИЗА НА ПРАШАЛНИКОТ ЗА САМОПРОЦЕНА НА СИСТЕМОТ ЗА ФИНАНСИСКО УПРАВУВАЊЕ И КОНТРОЛА

Поради својата сложеност, системите за внатрешна контрола бараат следење и проценување на соодветноста и функционалноста преку:

- самопроцена на системите што ги спроведува раководството и
- активности на внатрешната и надворешната ревизија.

Самопроцената на системите се спроведува со пополнување на Прашалникот за самопроцена на системот за финансиско управување и контрола, преку одговарање на прашањата групирани во следните компоненти:

- контролна средина,
- управување со ризици,
- контроли,
- информации и комуникации и
- мониторинг.

А.КОНТРОЛНА СРЕДИНА

Контролната средина ги опфаќа следните области:

- етика и интегритет – личен и професионален интегритет, односно етички вредности на вработените и нивни надлежности,
- начин на раководење и стил на управување,
- постоење плански пристап во работењето (дефинирање мисија, визија, утврдување стратешки цели и нивно поврзување со оперативните, односно годишните цели),
- уредена организациона структура со јасно поставени овластувања и одговорности за спроведување на целите и управување со буџетските средства и
- воспоставување линии за известување за постигнатите цели и потрошените буџетски средства.

а) Етика и интегритет

Анализата на податоците од доставените самопроцени укажува дека вработените во околу 95% од буџетските корисници на централно и локално ниво се запознаени со Етичкиот кодекс на државните службеници. Меѓутоа, сè уште е мал бројот на организациите од јавниот сектор кои имаат свој посебен Етички кодекс, којшто е

објавен на веб-страницата на самата институција, а притоа вработените се запознаени со него и со етичките вредности на институцијата.

Во организациите од јавниот сектор сè уште постои поедноставено гледање дека одлуките се регулираат или со закон или со слободна волја. Тоа води до погрешна претпоставка дека ако нешто е законито мора да е етичко, а не се препознава областа – етика. Заради тоа, често се јавуваат несогласувања и **етички дилеми**, а доброто и лошото не можат јасно да се препознаат и утврдат.

Етичкиот кодекс во практика треба да придонесе вработените да почнат да размислуваат за етичките прашања пред да се соочат со нив и да им се овозможи да одбијат извршување неетички активности, односно да се дефинираат границите меѓу прифатливото и неприфатливото однесување. Исто така, етичкиот кодекс и упатставата за негова примена треба да помогнат при воведувањето и подучувањето на вработените во етичкото однесување, а раководителите јасно да го дефинираат она што го сметаат за неетичко однесување како превенција на ризикот од нарушување на угледот на институцијата.

Мал е бројот на организациите од јавниот сектор што имаат утврдени ситуации на потенцијален конфликт на интерес и мерки за спречување на потенцијалните конфликти на интерес, а исто така не е назначен повереник за етика и не е утврден начинот на постапување со пријавените случаи на неетичко однесување, односно во институциите од јавниот сектор не се изградени етички структури, како што се: **етички комитети** како група извршители којашто има задача да го надгледува етичкото однесување во институцијата и да управува со дискутабилните предмети и дисциплинирање на оние што грешат и **оддели за етика** што работат како советодавни центри, што им помагаат на вработените да се справат со секојдневните проблеми или прашања и спроведуваат специјализирани програми за обука.

Табела 2: Резултати од областа „Етика и интегритет“

Етика и интегритет	2020 година							
	Централно ниво		Локално ниво		Вкупно		2019	+/- 2020-2019
	86 буџетски корисници		62 буџетски корисници		148 буџетски корисници		%	процентн и поени
	Број	%	Број	%	Број	%		
Запознаеност на вработените со Етичкиот кодекс на државните службеници или посебниот кодекс на буџетскиот корисник	81	94,2	59	95,16	140	94,6	94,3	0,3
Именувано лице (повереник) за етика	13	15,1	5	8,1	18	12,2	10	2,2
Постоење дополнителни интерни упатства и/или насоки за однесување на вработените	53	61,6	23	37,1	76	51,3	49,6	1,7
Постоење јасни правила (интерни акти) со кои се дефинираат состојбите на потенцијален конфликт на интереси и начинот на постапување	36	41,9	17	27,4	53	35,8	36,2	-0,4

б) Раководење и стил на управување

Анализата на добиените податоци укажува на фактот дека раководењето и стилот на управување кај буџетските корисници е на високо професионално ниво, редовно се одржуваат состаноци на највисоко раководно ниво (колегиуми) и на истите редовно се застапени темите поврзани со финансиското управување и контрола (реализација на стратешките цели, спроведувањето на програмите и проектите, степенот на постигнатите резултати, клучните ризици во работењето и реализацијата на финансискиот план/буџетот).

Воспоставена е комуникација меѓу раководителите и вработените, така што вработените се запознаени со работните цели, резултатите и влијанијата/ефектите што се очекувале, и на кој начин нивните проекти и активности придонесуваат за остварување на работните цели на институцијата.

Воспоставена е редовна комуникација меѓу највисоките нивоа на раководство и другите раководители. На раководителите на институциите во надлежност редовно не им се пренесуваат информации за работните цели и очекуваните резултати и ефекти, што се гледа од фактот дека на состаноците на највисоко ниво на раководството, пред сè во министерствата, се намалува учеството на раководителите на органите во состав (за -3,2 процентни поена). Слична е сосотојбата и во вклученоста на втората линија буџетски корисници, како и на јавните претпријатија и акционерски друштва во државна сопственост во нивна надлежност.

Во 2020 година забележани се минимални подобрувања во однос на претходната година во однос на дискутирањето за стратешките цели (за 1,8 процентни поени), клучните ризици во работењето (за 1,4 процентни поени) и реализација на финансискиот план/буџетот (за 3,2 процентни поена).

Табела 3: Резултати од областа „Раководење и стил на управување“

Раководење и стил на управување	2020 година							
	Централно ниво		Локално ниво		Вкупно		2019	+/- 2020-2019
	86 буџетски корисници		62 буџетски корисници		148 буџетски корисници		%	процентни поени
	Број	%	Број	%	Број	%		
Одржуваат редовни состаноци на највисоко ниво на раководството (колегиуми)	80	93	56	90,3	136	91,9	90,8	1,1
На состаноците на највисоко ниво на раководството се дискутира за:								
а) стратешките цели	84	97,7	52	83,9	136	91,9	90,1	1,8
б) спроведувањето програми/проекти и постигнатите резултати	84	97,7	56	90,3	140	94,6	93,6	1
в) клучните ризици во работењето	78	90,7	50	80,7	128	86,5	85,1	1,4

г) реализацијата на финансискиот план/буџетот	83	96,5	55	88,7	138	93,2	90	3,2
На состаноците на највисоко ниво на раководство учествуваат и раководители на органите во состав на буџетскиот корисник	28	32,6	45	72,6	73	49,3	52,5	-3,2

в) Плански пристап во работењето

Мисијата и визијата на институциите се утврдени и објавени на веб-страницата на секоја од институциите, но истите не се ажурираат и подобруваат, а работните цели на институцијата не се дефинирани како стратешки, програмски и оперативни цели, според кои:

- стратешките цели се содржани во документите за стратешко планирање, а се дефинирани на начин што тие се конкретни, мерливи и временски одредени, со утврдени индикатори на резултати и влијанија/ефекти;
- целите на програмите се содржани во образложението на програмите утврдени со буџетот односно финансискиот план и имаат индикатори на резултати и влијанија/ефекти;
- оперативните цели се содржани во оперативните планови (годишен план за работа, план за јавни набавки, план за вработување, инвестициски план, план за тековно и инвестиционо одржување, план за реализација на проекти и слично), во кои се утврдени средства за нивна реализација.

Институциите сè уште имаат проблеми во меѓусебното усогласување на стратешките, програмските и оперативните цели, а институциите во надлежност (органите во состав, втората линија буџетски корисници и јавните претпријатија и акционерски друштва во државна сопственост) ретко се запознаени со стратешките и програмските цели на надлежната институција и не се вклучени во нивната реализација, а воедно истите во рамки на своите оперативни планови не секогаш обезбедуваат усогласеност со стратешките и програмските цели на надлежната институција.

Потребна е поголема вклученост на втората линија буџетски корисници во подготовката на стратешките документи.

Табела 4: Резултати од областа „Плански пристап во работењето“

Плански пристап кон работењето	2020 година							
	Централно ниво		Локално ниво		Вкупно		2019	+/- 2020-2019
	86 буџетски корисници		62 буџетски корисници		148 буџетски корисници		%	процентни поени
	Број	%	Број	%	Број	%		
Утврдени визија и мисија на институција	83	96,5	42	67,7	125	84,5	85	-0,5

Утврдени стратешки цели	83	96,5	52	83,9	135	91,2	91,5	-0,3
Утврдени програми	75	87,2	57	91,9	132	89,2	90	-0,8
Утврдени цели на програми	75	87,2	56	90,3	131	88,5	88,6	-0,1
Целите на програмите се поврзани со стратешките цели	75	87,2	53	85,5	128	86,5	87	-0,5
Усвоен годишен план/програма за работа	73	84,9	46	74,2	119	80,4	81,6	-1,2
Во годишниот план/програма за работа се дефинирани целите што секоја организациона единица треба да ги реализира во текот на годината	70	81,4	43	69,4	113	76,3	73	3,3
Целите од годишните планови/програми за работа се поврзани и усогласени со стратешките цели	74	86	45	72,6	119	80,4	80	0,4
Во планските документи во кои се наведени податоци за целите, се содржани податоци за проценетите финансиски средства потребни за реализација на поставените цели	71	82,6	42	67,7	113	76,3	75,9	0,4
Има утврдено показатели на успешност преку кои се следи спроведувањето на утврдените цели	66	76,7	23	37,1	89	60	60	0
Во подготовката на стратешките документи е вклучена и втората линија буџетски корисници	11	12,8	34	54,8	45	30,4	35,5	-5,1

г) Организациона структура, овластувања и одговорности и систем на известување

Внатрешната организациона структура е во согласност со регулаторната рамка и во најголем број случаи обезбедува јасна поделба на овластувањата и одговорностите за спроведување на надлежностите и работните цели на субјектите од јавниот сектор. Потешкотии постојат во поделба на овластувањата и одговорностите за спроведување на надзорот на институциите во надлежност.

Внатрешната организациона структура е уредена со прописи, Статут или Правилник за внатрешна организација, а со актот за систематизација и генерални решенија се уредени овластувањата и одговорностите на раководителите на организационите единици за спроведување на целите и управување со финансиските средства што им се доделени во надлежност заради постигнување на целите и овластувањата и одговорноста за реализација на проекти кои вклучуваат повеќе организациони единици и/или институции во надлежност.

Поделбата на овластувањата и одговорностите во трошењето на одобрените буџетски средства се обезбедува со донесување решение за внатрешна распределба на вкупниот одобрен буџет и решенија за давање генерални овластувања за преземање финансиски обврски и генерално овластување за плаќање на раководителот на единицата за финансиски прашања.

Решенија за внатрешна распределба на вкупниот одобрен буџет имаат 80% од буџетските корисници на централно ниво и 69% од општините и Градот Скопје. Решенија за генерални овластувања имаат 55% од буџетските корисници на

централно ниво што е за 1 процентен поен повеќе во однос на 2019 година и 39% од општините и Градот Скопје.

Неопходни се дополнителни напори за воспоставување јасни линии на известување, кои на раководителите ќе им овозможат следење на реализацијата на работните цели, доделените финансиски средства, резултатите и влијанијата, и особено следењето на работата на институциите во надлежност.

Табела 5: Резултати од областа „Организациона структура, овластувања и одговорности и систем на известување“

ОРГАНИЗАЦИОНА СТРУКТУРА, ОВЛАСТУВАЊА И ОДГОВОРНОСТИ И СИСТЕМ НА ИЗВЕСТУВАЊЕ	2020 година							
	Централно ниво		Локално ниво		Вкупно		2019	+/- 2020- 2019
	86 буџетски корисници		62 буџетски корисници		148 буџетски корисници		%	проце нтни поени
	Број	%	Број	%	Број	%		
Јасно дефинирани надлежности и одговорности на организационите единици во процесот на стратешкото планирање	78	90,7	38	61,3	116	78,4	75	3,4
Јасно дефинирани овластувања и одговорности за реализација на договорените цели на програмата/проектот/активноста	73	84,9	43	69,4	116	78,4	77	1,4
Работите на координација на развојот на финансиското управување и контрола се во надлежност на единицата за финансиски прашања	66	76,7	47	75,8	113	76,4	78	-1,6
Во другите организациони единици/органи во состав се воспоставени работни места за финансии	17	19,8	13	21	30	20,3	21,3	-1
Раководителите на организационите единици имаат овластувања за управување со буџетските средства што им се одобрени за реализација на активностите од нивната надлежност	52	60,5	38	61,3	90	60,8	62,4	-1,6
Највисокото раководство има воспоставено линии на известување за реализацијата на целите и поврзано со тоа за реализација на финансискиот план/буџетот (реализирани цели, потрошени буџетски средства, остварени приходи, настанати обврски и слично)	69	80,2	51	82,3	120	81,1	80,1	1
Организационите единици изготвуваат извештаи за реализацијата на целите, програмите, проектите	70	81,4	52	83,9	122	82,4	84,4	-2
Организационите единици изготвуваат извештај за реализацијата на одобрениот буџет (потрошени буџетски средства за реализација на програми, проекти, активности, приходи, договорени обврски, и сл.)	46	53,5	50	80,7	96	64,9	65,2	-0,3

д) Управување со човечките ресурси

Во субјектите од јавниот сектор при вработувањето во актите за систематизација се утврдени стручните услови како што се: степенот на образование, работното искуство, дополнителната обука и индивидуалните вештини кои се користат за избор на ново вработени лица.

Во описот на работното место во актот за систематизација за секој вработен се утврдени јасни обврски и одговорности. Годишно се спроведуваат активности поврзани со планирање на бројот на вработени и вработувањата, а оценката на работата и ефикасноста/ефективноста на вработените се врши врз основа на однапред утврдени критериуми.

Неопходни се дополнителни напори за изготвување планови за стручно усовршување и спроведување активности поврзани со подобрување на вештините на вработените потребни за подобрување на ефикасноста/ефективноста.³ Со основање на Академијата за јавни финансии ќе бидат преземени дополнителни мерки за спроведување обуки со кои ќе се обезбеди разбирање и постапување во согласност со законите, другите прописи, интерните акти како и процедурите кои ги користат институциите за да се намалат грешките, неправилностите и економичното, ефикасното и ефективното користење на средствата.

Подобрувања на состојбите се потребни во:

- годишните планови за работа на организационите единици да се доделуваат задачи/активности поединечно по вработен⁴
- процесот на утврдување на чувствителни работи места, во чие извршување вработените може да бидат изложени на повеќе комплексни ситуации кои може да имаат негативно влијание во работењето,
- утврдувањето критериуми за избор на членови на тимови на проектите и нивните активности и одговорности.

Табела 6: Резултати од областа „Развој на човечките ресурси“

Развој на човечките ресурси (планирање на работењето и следење на успешноста на постигнатите резултати)	2020 година			2019	+/- 2020- 2019
	Централно ниво	Локално ниво	Вкупно		
	86 буџетски корисници	62 буџетски	148 буџетски	%	процен тни

³ Резултатите од анализата покажуваат дека 89,9% од буџетските корисници на централно и локално ниво изготвуваат планови за обука на вработените поврзани со извршување на нивната работа, што е за 2,3 процентни поени помалку во однос на 2019 година.

⁴ Кај само 38,5% од буџетските корисници на централно и локално ниво е воспоставена практика во годишните планови за работа на организационите единици да се доделуваат задачи/активности поединечно по вработен што е за 0,5 процентни поени помалку во однос на 2019 година.

			корисници		корисници			поени
	Број	%	Број	%	Број	%		
Постојат планови за обука на вработените поврзани со извршувањето на опфатот на нивната работа	77	89,5	56	90,3	133	89,9	92,2	-2,3
Се води евиденција/регистар за обука поединечно по вработен	71	82,6	40	64,5	111	75	75,9	-0,9
Вработените се упатуваат на обука поврзана со финансиското управување и контрола (вклучувајќи обука во подрачјата на стратешкото планирање, подготовката и изготвувањето на буџетското барање, управувањето со ризици, набавката и склучувањето договори, сметководствените системи, неправилности и измами и сл.)	75	87,2	56	90,3	131	88,5	87,9	0,6
Во годишните планови за работа на организационите единици се доделуваат задачи/активности поединечно по вработен	36	41,9	21	34	57	38,5	39	-0,5

Б. УПРАВУВАЊЕ СО РИЗИЦИ

На централно ниво, околу 70% буџетски корисници имаат донесено Стратегија за управување со ризици, околу 74% од буџетските корисници ги документираат ризиците во работењето во регистар на ризици, а околу 67% ги документираат во нивните плански документи.

На локално ниво, околу 46% буџетски корисници имаат донесено Стратегија за управување со ризици, околу 40% од буџетските корисници ги документираат ризиците во работењето во регистар на ризици, а околу 41,9% ги документираат во нивните плански документи.

На централно ниво 59,3% од буџетските корисници имаат назначено лице одговорно за координирање на процесот за управување со ризици на ниво на целата институција, а 38,4% од нив имаат назначено координатори за ризици по организациони единици. На локално ниво, околу 24% од општините имаат назначено лице одговорно за координирање на процесот за управување со ризици на ниво на целата институција, а околу 8% од нив имаат назначено координатори за ризици по организациони единици.

Кај буџетските корисници на централно и локално ниво сè уште не е доволно развиена практиката да се утврдуваат ризиците за стратешките, програмските и оперативните цели притоа земајќи ги предвид најзначајните внатрешни и надворешни фактори, односно промените во внатрешната и надворешната средина на институцијата и институциите во надлежност. Тие претежно се фокусираат на процената на ризикот поврзана со усогласеноста (регуларноста) на работењето, а помалку на ризиците што влијаат врз резултатите од нивната работа.

Ризиците се проценети на начин со кој се проценува веројатноста за нивната појава и влијание. Дефинирани се мерки за постапување по утврдените ризици и одговорни лица за нивна реализација.⁵

Потребно е подобрување на документирањето на ризиците во регистарот на ризици, како и на системот за известување за утврдените ризици и реализација на мерките за нивно намалување на начин што одговорното лице на институцијата ќе добива навремени информации за најзначајните ризици на институцијата и институциите во надлежност.⁶

При утврдување на ризиците сè уште не се разгледуваат различните форми на измама, како што се фалсификување документи, давање неточни информации за финансиската состојба и успешноста на исполнување на поставените цели, фиктивни договори и фактури, давање мито и слично.

(Прилог 2. Преглед на буџетски корисници од централно и локално ниво кои немаат донесено Стратегија за управување со ризици)

(Прилог 3. Преглед на буџетски корисници од централно и локално ниво кои немаат изготвено Регистар на ризици)

Табела 7: Резултати од компонентата „Управување со ризици“

Управување со ризици	2020 година							
	Централно ниво		Локално ниво		Вкупно		2019	+/- 2020-2019
	86 буџетски корисници		62 буџетски корисници		148 буџетски корисници		%	процен тни поени
	Број	%	Број	%	Број	%		
Се утврдуваат ризиците што можат да влијаат врз реализирањето на:								
а) стратешките цели	68	79,1	37	59,7	105	70,9	72,3	-1,4
б) целите на програмата/проектот/активноста	63	73,3	39	62,9	102	68,9	70,9	-2
в) целите содржани во годишната програма за работа	55	63,9	35	56,5	90	60,8	61,7	-0,9
Ризиците се наведени во писмена форма во:								
а) плански документи (стратешки документи/план на развојни програми/годишни планови за работа)	58	67,4	26	41,9	84	56,8	63,1	-6,3
б) во регистарот на ризици, утврдени во согласност со насоките за спроведување на процесот на управување со ризици кај буџетските корисници	64	74,4	25	40,3	89	60,1	58,9	1,2
За утврдените ризици се проценува нивната веројатност и влијание	64	74,4	34	54,8	98	66,2	65,9	0,3

⁵ На централно ниво, 59,3% од буџетските корисници имаат назначено лице одговорно за координирање на процесот за управување со ризици на ниво на целата институција, а 38,4% од нив имаат назначено координатори за ризици по организациони единици. На локално ниво, околу 24% од општините имаат назначено лице одговорно за координирање на процесот за управување со ризици на ниво на целата институција, а околу 8% од нив имаат назначено координатори за ризици по организациони единици.

⁶ Само околу 14% од буџетските корисници од централно ниво добиваат информации од органите во состав и втората линија буџетски корисници во врска со најзначајните ризици. Овој процент е поголем на локално ниво и изнесува околу 31%.

Воспоставен е систем за известување за најзначајните ризици	49	57	17	27,4	66	44,6	41,8	2,8
Има назначено лице одговорно за координирање на воспоставувањето на процесот за управување со ризици	51	59,3	15	24,2	66	44,6	41,8	2,8
Има назначено координатори за ризици по организационите единици	33	38,4	5	8,1	38	25,7	23,4	2,3
Буџетските корисници во состав на буџетот известуваат за главните ризици	12	13,9	19	30,7	31	20,9	23,4	-2,5

В.КОНТРОЛИ

Буџетските корисници на централно и локално ниво за поголемиот број значајни работни процеси⁷ имаат усвоени пишани правила, односно интерни акти (упатства и насоки) со кои, врз основа на законите и другите прописи, подетално се уредуваат правилата на постапување, се дефинираат учесниците, нивните овластувања и одговорности, контролните активности, вклучувајќи претходни и дополнителни контроли и се пропишуваат обрасци.

Процедурите им се достапни на раководителите и вработените и се ажурираат зависно од измените на законите и другите прописи на кои се темелат, од промените во работењето на институцијата и институциите во надлежност, како и од резултатите од надворешната оценка на системот на внатрешни контроли и самопроцената на системот на внатрешни контроли.

Анализата на податоците кои се однесуваат на контролите, укажува на тоа дека, во однос на 2019 година, забележано е подобрување во делот на уредување на постапката за спроведување дополнителни (ex post) контроли преку пишани процедури за 3,2 процентни поена.

Сè уште е мал процентот на пишани интерни процедури кои содржат упатства за начинот на соработка и активностите за буџетските корисници од втора линија и мали се сознанијата за тоа во колкава мера буџетските корисници од втора линија ги имаат уредено контролните активности во процесите на подготовка и реализација на финансиските планови/буџетите, набавките и договарањето, управувањето со имот и сл.

Главно (во 73% од институциите) се применува принципот на „поделба на должности“ така што ниту еден поединец истовремено не е одговорен за иницирање, одобрување и евидентирање трансакции, плаќање, усогласување и преглед на извештаите.

⁷ Процеси поврзани со планирање, програмирање, извршување на буџетот, односно финансискиот план, набавки и склучување договори, евиденција на работни настани и трансакции, управување со имот (материјален и нематеријален), управување со проекти, наплата на сопствени приходи, поврат на неоправдано потрошени или погрешно исплатени финансиски средства

Во случај кога не е можно да се примени принципот на „поделба на должности“ поради ограничен број вработени, раководителите утврдуваат други мерки за да се намали изложеноста на ризик едно лице да биде во ситуација да направи и сокрие грешки, неправилности и измами во вршењето на своите должности.

Трансакциите и деловните настани што имаат финансиско влијание се вршат откако е направена проверка на законитоста и регуларноста на предложената трансакција, расположливоста со финансиски средства, економската исплатливост и одобрување од овластено лице. Принципот на двоен потпис главно е спроведен за сите финансиски трансакции и активности што имаат финансиско влијание. Постапките за одобрување најчесто се применуваат според искажаната потреба, настаната обврска и извршување плаќања.

Раководителите континуирано ја следат реализацијата на работните цели и задачи на вработените со цел да се обезбеди ефективно и ефикасно вршење на работите.

Подобрувања на состојбите се потребни во:

- спроведувањето постапки за следење на контролните активности со цел да се обезбеди дека контролите се спроведуваат како што е планирано и се ажурираат во согласност со промените во работењето и условите на окружувањето,
- евидентирањето на утврдените недостатоци во контролите, односно несакани настани што оневозможуваат реализација на работните цели на институцијата, како и во отстранување на недостатоците,
- спроведувањето дополнителни контроли на наменски плаќања и користење донации, трансфери, помош, субвенции за крајните корисници за да се провери дали доделените финансиски средства се користеле наменски, а во спротивен случај се обезбедува поврат на ненаменски потрошените средства и
- зајакнување на дополнителните контроли во форма на управни и инспекциски контроли.

Во процедурите (интерните акти), исклучоците во постапките главно не се образложуваат, документираат и евидентираат пред нивното поднесување за одобрување и истите не се одобрени од високо ниво пред нивното извршување. Исклучоците од дефинираните постапки не се анализираат за да се утврдат околностите поради кои дошло до отстапување и не се утврдуваат преземените мерки за нивно отстранување со што би се извлекле заклучоци за начинот на постапување, планирање идни активности или доработка на процедурите.

Кај буџетските корисници главно е дефиниран начинот на постапување во поглед на обезбедување континуитет во работењето, воспоставен е процес на управување со опрема и утврдени се контролни активности поврзани со информатичката инфраструктура коишто се однесуваат на физичка заштита и право на пристап, одржување хардвер и

софтвер, изработка на сигурносни копии, управување со кориснички сметки, обезбедување потребно ниво на напојување/дополнување и сигурност на податоците.

Се применуваат соодветни мерки за заштита од пожар и заштита при работа, се обезбедува замена во случај на привремено отсуство на вработените, а исто така обезбедена е наплата на побарувањата, добро извршување на договорените работи или други обврски што произлегуваат од договорот.

Подобрување на состојбите е потребно во проценувањето на потенцијалното влијание при воведувањето нови прописи, промена на постојните прописи, промена во надлежностите во работењето и воведување нови технологии.

Во зависност од видот на имотот и информациите, како и од проценетиот ризик од можна загуба, злоупотреба и неовластено отуѓување, во најголем број случаи се дефинирани ограничувања за пристап до средствата и информациите, а исто така се спроведува годишен попис на имотот и обврските.

Табела 8: Резултати од компонентата „Контроли“

КОНТРОЛИ	2020 година							
	Централно ниво		Локално ниво		Вкупно		2019	+/- 2020-2019
	86 буџетски корисници		62 буџетски корисници		148 буџетски корисници		%	процент ни поени
	Број	%	Број	%	Број	%		
Постојат пишани интерни процедури (правилници, упатства, насоки) кои како продолжение на прописите подетално ги уредуваат следниве процеси:								
а) процес на подготовка и реализација на стратешкиот план	46	53,5	25	40,3	71	48	45,4	2,6
б) процес на подготовка и реализација на буџетското барање/предлог буџетот	69	80,2	46	74,2	115	77,7	74,5	3,2
в) процес на евидентирање на деловните настани и трансакции	69	80,2	39	62,9	108	73	68,1	4,9
г) процес на набавки и договарање	72	83,7	43	69,4	115	77,7	75,9	1,8
д) процес на управување со имотот - материјални и нематеријални средства	52	60,5	28	45,2	80	54	53,9	0,1
ѓ) процес на наплата на сопствените приходи	23	26,7	38	61,3	61	41,2	43,3	-2,1
е) процес на поврат на неоправдано потрошени или погрешно платени буџетски средства	35	40,7	30	48,4	65	43,9	42,5	1,4
Интерните процедури се ажурираат	70	81,4	41	66	111	75	74,5	0,5
Обезбедена е примената на принципот на поделба на должности во согласност со законот и стандардите, односно исто лице да не биде одговорно за одобрување, извршување, сметководство и контрола	69	80,2	39	62,9	108	73	73	0
Се спроведуваат дополнителни контроли на наменското трошење на исплатените буџетски средства(на пр., контроли на лице место за исплатени субвенции, дотации, помош, разни надоместоци, трансферирани буџетски средства до крајните корисници и сл.)	49	57	38	61,3	87	58,8	58,2	0,6
Постапката за спроведување дополнителни контроли е уредена преку пишани процедури	40	46,5	12	19,4	52	35,1	31,9	3,2
Постапката за спроведување дополнителни контроли на наменското трошење на исплатените буџетски средства е:								
а) дел од редовното работење на организационите единици во институцијата задолжени за тоа	56	65,1	36	58,1	92	62,2	61,7	0,5
б) ад хок задача во случаи кога се појавува потреба за дополнителни контроли (на пр., во случај на анонимни пријави за можни	47	54,6	27	43,6	74	50	52,5	-2,5

неправилности во користењето на буџетските средства)								
Пишаните интерни процедури што се однесуваат на подготовка и реализација на стратешките планови, подготовка и реализација на финансискиот план/буџетот, набавки и договарање, дополнителна контрола и слично, содржат упатства за начинот на соработка и активностите за буџетските корисници од втора линија	9	10,5	18	29	27	18,2	19,1	-0,9
Постојат сознанија во колкава мера буџетските корисници од втора линија ги имаат уредено контролните активности во процесите на подготовка и реализација на финансиските планови/буџетите, набавки и договарање, управување со имотот и слично.	4	4,6	16	25,8	20	13,5	14,2	-0,7

Г. ИНФОРМАЦИИ И КОМУНИКАЦИИ

Кај буџетските корисници главно сè уште не е воспоставен автоматизиран внатрешен систем за известување со кој се обезбедуваат навремени, точни и целосни податоци и информации и нивна размена помеѓу внатрешните организациони единици за потребите на планирање и извршување на буџетот, спроведување на програмите, проектите и активностите, како и следење на реализацијата на работните цели и потрошените финансиски средства.

Сè уште не се развиени автоматизирани сметководствени системи коишто го вклучуваат трошковното и управувачкото сметководство и другите системи на евиденција и бази на податоци за целите, ризиците и други финансиски и нефинансиски информации зависно од потребите и специфичностите на работењето.

Дефиниран е процес за управување со документи и нивно чување во согласност со правната рамка и интерните акти, но не се развиени системите што ќе овозможат размена на информации помеѓу институциите и институциите во надлежност.

Главно е воспоставен систем за комуникација со граѓаните, односно со корисниците на услуги преку кој можат да дадат предлози за подобрување во давањето услуги, изготвена е и се применува процедура за поднесување жалби и приговори. Постои контакт адреса за анонимни пријави на неправилности, жалби и слично, а исто така назначено е и лице за неправилности. Дефиниран е начинот на постапување по пријавените неправилности и известување за утврдените неправилности во работењето. Вработените во институцијата и институциите во надлежност се запознаени со начинот на постапување во случај на воочени неправилности.

Табела 9: Резултати од компонентата „Информации и комуникации“

ИНФОРМАЦИИ И КОМУНИКАЦИИ	2020 година							
	Централно ниво		Локално ниво		Вкупно		2019	+/- 2020- 2019
	86 буџетски корисници		62 буџетски корисници		148 буџетски корисници		%	процент ни поени
	Број	%	Број	%	Број	%		
Дефинирани соодветни линии на известување за	54	62,8	25	40,3	79	53,4	50,3	3,1

реализација на стратешките цели содржани во стратешките документи								
Воспоставен систем за известување за реализацијата на програмите/проектите	65	75,6	44	71	109	73,6	72,3	1,3
Воспоставен редовен систем на следење и анализирање на извршувањето на финансискиот план/буџетот	81	94,2	57	91,9	138	93,2	93,6	-0,4
Организационите единици учествуваат во подготовката на финансискиот план/буџетот	75	87,2	57	91,9	132	89,2	88,6	0,6
Организационите единици добиваат информации за одобрените буџетски средства за спроведување на програмите/проектите/активностите за кои тие се надлежни	74	86	56	90,3	130	87,8	87,9	-0,1
За потребата за следење на спроведувањето на финансискиот план/буџетот, подетално е разработена економска класификација од утврдената во Правилникот за сметковниот план за буџетите и буџетските корисници, односно дали е отворена аналитика на сметковниот план	58	67,4	46	74,2	104	70,3	70,9	-0,6
Сметководствените системи овозможуваат следење на расходите/приходите по:								
а) програми	73	84,9	61	98,4	134	90,5	90	0,5
б) проекти	51	59,3	46	74,2	97	65,5	67,4	-1,9
в) активности	43	50	42	67,7	85	57,4	61	-3,6
г) организациони единици	44	51,2	37	59,7	81	54,7	56,7	-2
Дали имате централизирана евиденција на сите потпишани договори и договорни обврски и дали таа е поддржана од информатичкиот систем	61	70,9	39	63	100	67,6	66	1,6
Покрај пропишаните финансиски извештаи (биланс на состојба, биланс на приходите и расходите и консолидиран биланс) има и дополнителни интерни извештаи за потребите на финансиското управување (на пр., извештаи за неплатени обврски по програми/проекти/организациони единици, извештаи за договорени но сè уште не фактурирани обврски, извештаи за постигнатите резултати на програмите/проектите, и сл.)	64	74,4	48	77,4	112	75,7	70,2	5,5
Работните системи (финансии, набавки и договарање, материјална евиденција, кадри, и сл.) во доволна мера се поддржани со информатичката технологија (ИТ системот)	72	83,7	52	83,9	124	83,8	82,3	1,5
ИТ системите што поддржуваат одредени процеси се интегрирани едни со други	46	53,5	31	50	77	52	50,3	1,7
Клучните работни процеси што се спроведуваат во рамките на организационите единици се документирани, односно дали се јасно дефинирани постапките, задачите на поединечните учесници, овластувањата и одговорностите (на пример, дали постојат интерни упатства, насоки, правилници, дали се изготвени мапи/ книги на работните процеси и сл.)	68	79,1	39	62,9	107	72,3	71,6	0,7
Втората линија буџетски корисници изготвуваат и други извештаи освен пропишаните финансиски извештаи, кои му ги доставуваат на буџетскиот корисник од прва линија*	9	10,5	19	30,7	28	18,9	20,6	-1,7
Остварена е информатичка поврзаност со втората линија буџетски корисници (на пример, преку системот на Трезорот и сл.)	12	13,9	42	67,7	54	36,5	39	-2,5

Д. МОНИТОРИНГ И ПРОЦЕНА НА СИСТЕМОТ

Активностите на постојан мониторинг се одвиваат во текот на работењето, а вклучуваат редовни административни и контролни активности како и други активности што вработените ги преземаат при извршувањето на нивните должности.

Процесот на самопроцена се спроведува најмалку еднаш годишно во согласност со прописите со кои се уредува давањето Изјава за квалитет и состојба на внатрешните контроли.

Потребни се дополнителни мерки и активности за зголемување на бројот на буџетски корисници од централно и локално ниво кои изготвуваат и спроведуваат План за отстранување на слабостите и неправилностите, и воедно ја следат неговата реализација во институцијата и во институциите во надлежност.

Се спроведуваат препораките на надворешната ревизија, а делумно се следи спроведувањето на препораките на надворешната ревизија кај институциите во надлежност, но во случај на неспроведување на препораките, одговорното лице на институцијата не презема соодветни мерки.

Табела 10: Резултати од компонентата „Следење и проценка на системот“

Следење и проценка на системот	2020 година							
	Централно ниво		Локално ниво		Вкупно		2019	+/- 2020- 2019
	86 буџетски корисници		62 буџетски корисници		148 буџетски корисници		%	процен тни поени
	Број	%	Број	%	Број	%		
Највисоките раководители имаат воспоставено систем за известување кој им овозможува добивање извештаи за функционирање на системот на финансиско управување и контрола, за кој тие се одговорни	52	60,5	35	56,5	87	58.8	56	2,8
Воспоставени процедури кои обезбедуваат интерните акти (правилници, упатства, насоки и сл.) да се спроведуваат во практика и да се ажурираат	58	67,4	36	58,1	94	63,5	60,3	3,2
Се спроведуваат препораките на надворешните ревизори	70	81,4	52	83,9	122	82,4	83,7	-1,3
Препораките на внатрешната ревизија се спроведуваат согласно акциските планови за спроведување на препораките	54	62,8	48	77,4	102	68,9	70,2	-1,3
Постојат соодветни системи за известување воспоставени од буџетските корисници од првата линија кои обезбедуваат следење на функционирањето на системот на финансиско управување и контрола кај буџетските корисници од втора линија	8	9,3	24	38,7	32	21,6	21,3	0,3

3. ИЗВЕШТАЈ ЗА ИЗВРШЕНИТЕ РЕВИЗИИ И АКТИВНОСТИ НА ВНАТРЕШНАТА РЕВИЗИЈА ВО 2020 ГОДИНА

3.1 СОСТОЈБА НА ВНАТРЕШНАТА РЕВИЗИЈА СОГЛАСНО ЕВИДЕНЦИЈАТА НА ЦЕНТРАЛНАТА ЕДИНИЦА ЗА ХАРМОНИЗАЦИЈА

3.1.1 Организација и екипираност на внатрешната ревизија кај субјектите од јавниот сектор на централно и локално ниво

Согласно евиденцијата на Централната единица за хармонизација заклучно со 31.12.2020 година кај субјектите од јавниот сектор на централно ниво основани се 91 единица за внатрешна ревизија⁸ во кои се вработени 136 внатрешни ревизори, од кои 45 (околу 33%) се раководители. Во 2020 година во однос на претходната година, на централно ниво бројот на внатрешни ревизори е зголемен за 8, додека бројот на раководители е намален за 5.

Кај буџетските корисници на локално ниво, заклучно со 31.12.2020 година, основани се 73 единици за внатрешна ревизија⁹ во кои се вработени 68 внатрешни ревизори, од кои 18 (околу 26%) се раководители. Во 2020 година во однос на претходната година, на локално ниво бројот на внатрешни ревизори е зголемен за еден, а бројот на раководители е намален за еден.

Од горенаведеното може да се констатира дека во 2020 година во однос на претходната година на централно и локално ниво вкупниот број внатрешни ревизори е зголемен за 9 (6,7%), додека бројот на раководители е намален за 6 (8,6%). Оваа тенденција на намалување на бројот на раководители се очекува да продолжи и во наредните години, пред сè поради нивната старосна структура.

3.1.2 Организација и екипираност на внатрешната ревизија кај буџетските корисници на централно и локално ниво

Од 79 буџетски корисници од централно ниво кои воспоставија внатрешна ревизија, 63 (околу 79%) имаат основано сопствена единица за внатрешна ревизија, 15 (околу 19%) имаат склучено договор, а 2 (околу 2%) истовремено имаат основано сопствена единица за внатрешна ревизија и склучен договор.

Од основаните 65 единици за внатрешна ревизија, 21 (32,3%) не се екипирани, 22 (35,4%) се екипирани со по еден внатрешен ревизор, а 22 (33,8%) со два и повеќе ревизори. Останатите 16 буџетски корисници од централно ниво кои немаат воспоставено внатрешна ревизија се 8 инспекторати, 4 комисии, 3 агенции и Ревизорското тело на Инструментот за претпристапна помош.

Од 77 буџетски корисници на локално ниво кои воспоставија внатрешна ревизија, 57 (околу 74%) имаат основано сопствена единица за внатрешна ревизија, 10 (околу 13%)

⁸ <https://finance.gov.mk/%D1%81%D0%BE%D1%81%D1%82%D0%BE%D1%98%D0%B1%D0%B0-%D0%BD%D0%B0-%D1%81%D0%B8%D1%81%D1%82%D0%B5%D0%BC%D0%BE%D1%82-%D0%B7%D0%B0-%D0%B2%D0%BD%D0%B0%D1%82%D1%80%D0%B5%D1%88%D0%BD%D0%B0-%D1%80%D0%B5%D0%B2/>

⁹ <https://finance.gov.mk/%D1%81%D0%BE%D1%81%D1%82%D0%BE%D1%98%D0%B1%D0%B0-%D0%BD%D0%B0-%D1%81%D0%B8%D1%81%D1%82%D0%B5%D0%BC%D0%BE%D1%82-%D0%B7%D0%B0-%D0%B2%D0%BD%D0%B0%D1%82%D1%80%D0%B5%D1%88%D0%BD%D0%B0-%D1%80%D0%B5%D0%B2/>

имаат склучено договор, а 10 (околу 13%) истовремено имаат основано сопствена единица за внатрешна ревизија и склучен договор. Од основаните 67 единици за внатрешна ревизија, 31 (46,2%) не се екипирани, 24 (35,8%) се екипирани со по еден внатрешен ревизор, а 12 (18%) се со 2 и повеќе ревизори. Останатите 4 општини (Старо Нагоричане, Студеничани, Арачиново и Долнени) немаат воспоставено внатрешна ревизија.

Од погоре изнесените податоци се гледа дека процентот на основани единици за внатрешна ревизија (на централно ниво околу 68%, а на локално ниво 82%) кои не се екипирани, односно се екипирани со по еден внатрешен ревизор, е висок. Со цел да се исполнат минималните критериуми од два ревизора во секоја единица за внатрешна ревизија, во наредниот период треба да се преземат активности за екипирање на единиците за внатрешна ревизија.

Табела бр. 11: Преглед на буџетски корисници од прва линија, фондови и општини што воспоставиле внатрешна ревизија

Буџетски корисници од прва линија, фондови и општини	Вкупен број на буџетски корисници (буџетски корисници од прва линија, фондови и општини)	Број на буџетски корисници од прва линија, фондови и општини што воспоставиле внатрешна ревизија до 31.12.2020				% на буџетски корисници што до 31.12.2020 воспоставиле внатрешна ревизија
		Единица за внатрешна ревизија	Договор	Единица за внатрешна ревизија и договор	Вкупно	
Централно ниво	96	63	15	2	80	83%
Локално ниво	81	57	10	10	77	95%
Вкупно	177	120	25	12	157	89 %

Внатрешна ревизија е воспоставена и во 36¹⁰ буџетски корисници основани со закон, носители на јавни овластувања и единки корисници (од кои 30 на централно и 6 на локално ниво).

Табела бр. 12: Преглед на буџетски корисници основани со закон на кои им е доделено јавно овластување и единки корисници што воспоставиле внатрешна ревизија

Буџетски корисници основани со закон на кои им е доделено јавно овластување и единки корисници	Вкупен број буџетски корисници основани со закон на кои им е доделено јавно овластување и единки корисници	Број на буџетски корисници основани со закон на кои им е доделено јавно овластување и единки корисници кои воспоставиле внатрешна ревизија до 31.12.2020				% на буџетски корисници кои до 31.12.2020 воспоставиле внатрешна ревизија
		Единица за внатрешна ревизија	Договор	Нема единица за внатрешна ревизија, има внатрешен ревизор	Вкупно	

¹⁰ За кои ЦЕХ има евиденција

	кои ЦЕХ има евиденција					
Централно ниво	30	26	0	4	30	100
Локално ниво	6	6	0		6	100
Вкупно	36	32	0	4	36	100

3.1.3 Организација и екипираност на внатрешната ревизија во министерствата

Од вкупно 16 министерства, во единиците за внатрешна ревизија во 4 министерства нема вработени, во 3 министерства има по еден вработен, а во 9 нема раководител на единиците за внатрешна ревизија.

Ова укажува на фактот дека во 56% од министерствата не се исполнети условите за работа на единиците за внатрешна ревизија.

Во 13 министерства единиците за внатрешна ревизија се организирани како одделенија.

Имајќи предвид дека со новиот Закон за системот на внатрешна финансиска контрола во јавниот сектор министерствата ќе ја добијат улогата на матични буџетски корисници кои ќе треба да спроведуваат внатрешна ревизија во своите органи во состав, втората линија буџетски корисници и јавните претпријатија и акционерските друштва во државна сопственост од нивната надлежност, потребно е да се преземат итни мерки за реорганизирање на единиците за внатрешна ревизија и нивно екипирање.

Табела бр. 13: Организација и екипираност на ЕВР во министерствата

Ред. бр.	Институција	Број на вработени во ЕВР	Раководител назначен (да/не)	Организационен облик на ЕВР
1.	Министерство за финансии	6	да	сектор
2.	Министерство за земјоделство, шумарство и водостопанство	4	не	сектор
3.	Министерство за труд и социјална политика	4	не	сектор
4.	Министерство за одбрана	4	да	одделение
5.	Министерство за внатрешни работи	2	да	одделение
6.	Министерство за надворешни работи	2	да	одделение
7.	Министерство за здравство	1	да	одделение
8.	Министерство за култура	0	не	одделение
9.	Министерство за правда	1	не	одделение
10.	Министерство за животна средина и просторно	3	да	одделение

	планирање			
11.	Министерство за транспорт и врски	2	не	одделение
12.	Министерство за образование и наука	2	не	одделение
13.	Министерство за локална самоуправа	1	да	одделение
14.	Министерство за економија	0	не	одделение
15.	Министерство за информатичко општество и администрација	0	не	одделение
16.	Министерство за политички систем и односи меѓу заедниците	0	не	одделение

3.2 СОСТОЈБА НА ВНАТРЕШНАТА РЕВИЗИЈА СОГЛАСНО ДОСТАВЕНИТЕ ГОДИШНИ ИЗВЕШТАИ ЗА 2020 ГОДИНА

Обврска за доставување извештај за извршени ревизии и активности на внатрешната ревизија имаат 176 буџетски корисници од кои 95 на централно и 81 на локално ниво.

Од вкупно 176 буџетски корисници, извештај доставија 61%, односно 107¹¹ субјекти, а извештај не доставија 39%, односно 69¹² субјекти.

Освен буџетските корисници, извештај доставија 4 субјекти¹³ од јавниот сектор на централно ниво, иако немаат обврска за негово доставување. Со ова, бројот на доставени извештаи на централно ниво е 65.

(Прилог 4. Преглед на буџетски корисници од централно и локално ниво што не доставиле извештај за извршените ревизии и активностите на внатрешната ревизија).

3.2.1 Состојба на внатрешната ревизија на централно ниво согласно доставените годишни извештаи за 2020 година

Од 65 буџетски корисници на централно ниво кои доставија извештај, 49 имаат основано единица за внатрешна ревизија во кои се систематизирани 262 работни места, а пополнети се 96, односно само околу 36,6 %.

Согласно Годишните планови за 2020 година, на централно ниво планирано е извршување на 221 ревизија (2019 година 221), од кои 200 се првично планирани, а 21 се ад хок дополнителни ревизии на барање на раководителите.

Од вкупно планираните 221 ревизија извршени се 142¹⁴, односно 64,3%¹⁵, што претставува пад за 17,1%.

¹¹ 61 од централно и 46 од локално ниво

¹² 34 на централно и 35 на локално ниво

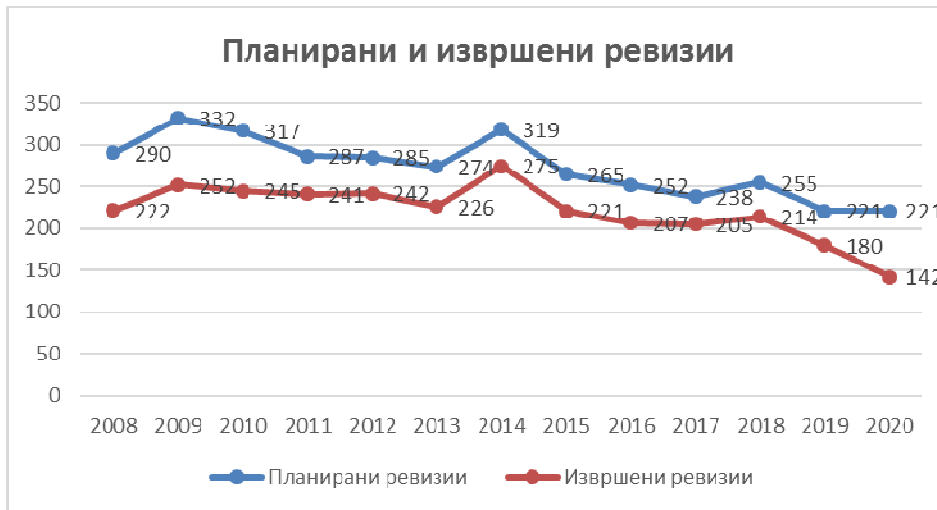
¹³ Фонд за осигурување на депозити, Управа за финансиско разузнавање, АД ЕСМ и Биро за јавни набавки

¹⁴ 2019 година 180 ревизии

¹⁵ 2019 година 81,4%

Во 2020 година, првично се планирани 25 ревизии поврзани со програмите на ЕУ¹⁶ и една ад хок ревизија, од кои извршени се 18¹⁷ односно околу 69%¹⁸ што претставува пад за 13%.

По години, планираните и извршени ревизии се како што следат:

Од извршените 142 ревизии:

- 27,5% (39) се системски ревизии
- околу 39,4% (56) се ревизии на регуларност
- околу 0,7% (1) се финансиски ревизии
- околу 1,4% (2) се ревизии на успешност
- околу 9,9% (14) се ревизии за следење на препораките
- околу 20,4% (29) се комбинирани ревизии и
- 0,7% (1) ИТ ревизии.

Во 2020 година, од 2.722 препораки (од претходната и тековната година со рок за доспевање во 2020 година) реализирани се 1634, односно 60% од препораките (во 2019 година 66,1%).¹⁹

Во 2020 година, за извршените ревизии на централно ниво дадени се 697 препораки, од кои 488 се со рок за реализација во 2020 година, а реализирани се 254.

Од 2.483 препораки од извештаите од претходни години, во 2020 година се реализирани 1.380 препораки²⁰.

¹⁶ 2019 година 27

¹⁷ 2019 година 23

¹⁸ 2019 година 82%

¹⁹ Пресметано со примена на „passport“ индикаторот - „Процент на спроведени препораки на внатрешна ревизија“

²⁰ За 249 препораки од претходни години и 179 од 2020 година не е доспеан рокот за реализација

Единиците за внатрешна ревизија на централно ниво во 2020 година извршиле 142 ревизии (во 2019 година 180) за кои потрошиле 11.325 ревизорски денови (во 2019 година 14.658), односно 80 ревизорски денови (во 2019 година 84) просечно, што е 4 дена помалку од претходната година.

3.2.2 Состојба на внатрешната ревизија на локално ниво согласно доставените годишни извештаи за 2020 година

Од 81 субјект на локално ниво што имаат обврска за доставување извештај за извршени ревизии и активности на внатрешната ревизија на локално ниво, извештај доставија 46 општини (во 2019 година 52).

Од 46 субјекти на локално ниво што доставија извештај, 33 имаат основано единица за внатрешна ревизија, во кои се систематизирани 93 работни места, а пополнети се 51, односно околу 55%.

Согласно Годишните планови за 2020 година, на локално ниво планирано е извршување на 172 ревизии од кои 164 првично планирани и 8 ад хок ревизии на барање на раководителите²¹, а од нив се извршени 113 ревизии²², односно околу 66%²³.

Во 2020 година извршена е една ревизија поврзана со програмите на ЕУ, иако 16 општини²⁴ известија дека користат средства од фондовите на ЕУ.

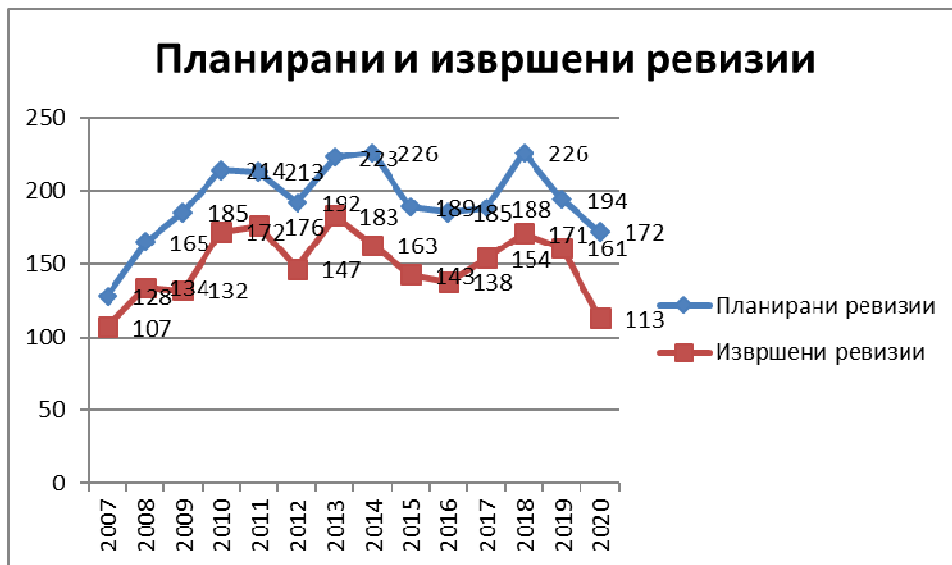
²¹ во 2019 година 194

²² во 2019 година 161

²³ во 2019 година 83%

²⁴ во 2019 година 17

По години планираните и извршени ревизии се како што следат:

Од извршените 113 ревизии

- околу 17,7% (20) се системски ревизии,
- околу 65,5% (74) се ревизии на регуларност,
- 4,4% (5) се ревизии на успешност,
- околу 6% (7) се финансиски ревизии,
- околу 5,3% (6) се ревизии за следење на препораките,околу 0,8% (1) се комбинирани ревизии.

Во 2020 година, од 1.833 препораки (од претходната и од тековната година со рок на доспевање во 2020 година) реализирани се 1070, односно 58,4% од препораките (во 2019 година 57,8%).²⁵

Во 2020 година, за извршените ревизии на централно ниво дадени се 637 препораки, од кои 450 се со рок за реализација во 2020 година, а реализирани се 239.

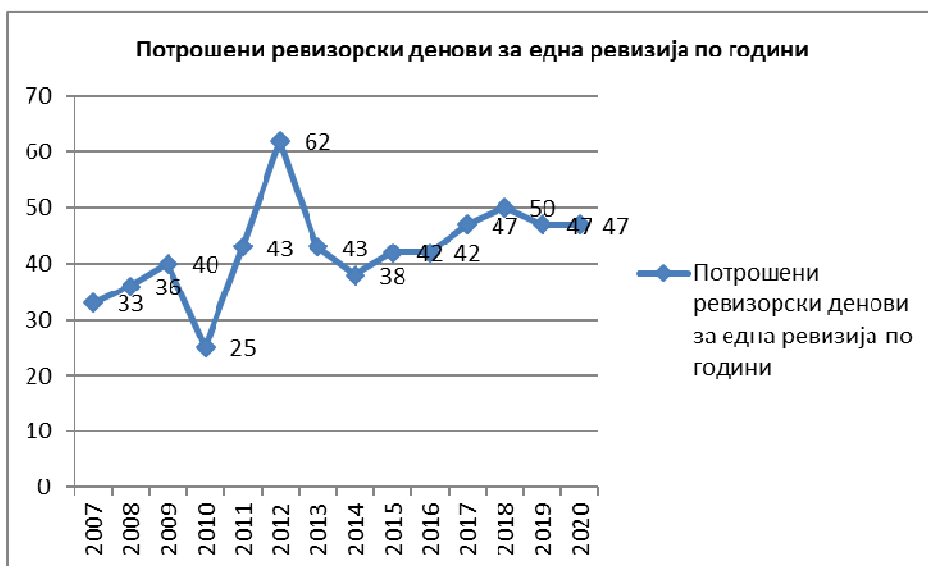
Од 1.497 препораки од извештаите од претходни години, во 2020 година се реализирани 831 препорака²⁶.

Единиците за внатрешна ревизија на локално ниво во 2020 година извршиле 113 ревизии за кои потрошиле 5351 ревизорски ден (во 2019 година 7939), односно 47,35 ревизорски денови просечно (во 2019 година 47).

Бројот на потрошени ревизорски денови за една ревизија по години е прикажан на следниот графикон:

²⁵ Пресметано со примена на „passport“ индикаторот - „Процент на спроведени препораки на внатрешна ревизија“

²⁶ За 114 препораки од претходни години и 187 од 2019 година не е доспеан рокот за реализација.

Постигнат напредок во внатрешната ревизија во 2020 година во однос на претходната година

ЦЕНТРАЛНО НИВО	ЛОКАЛНО НИВО
- зголемување на бројот на основани единици за внатрешна ревизија за 1,1% (од 90 на 91) - зголемување на вкупниот број внатрешни ревизори за 2,3 % (од 133 на 136) - намалување на бројот на просечно потрошени ревизорски денови за извршување на една ревизија за 4,8% (од 84 на 80)	- извршена е една ревизија поврзана со програмите на ЕУ - намалување на бројот на извршени ад хок ревизии (од 10 на 8) - намалување на процентот на неспроведени препораки од 42,2 % на 41,6 - зголемување на бројот на извршени ревизии на усогласеност 72 на 74 - зголемување на бројот на извршени ревизии на успешност за 2% - зголемување на бројот на извршени ревизии за следење на препораките за 2,2 %

Утврдени слабости во внатрешната ревизија во 2020 година во однос на претходната година

ЦЕНТРАЛНО НИВО	ЛОКАЛНО НИВО
- намалување на бројот на раководители за 10% (од 50 на 45) - намалување на бројот на извршени ревизии за 21% (од 180 на 142) - намалување на бројот на дадени препораки за 24,6% (од 925 на 697) - намалување на процентот на спроведени препораки од 66% на 60% - зголемување на бројот на извршени ад хок ревизии за 23,5% (од 17 на 21) - намалување на бројот на првично планирани ревизии за 2% (од 204 на 200) - намалување на бројот на извршени ревизии на успешност за 50% (од 4 на 2) - намалување на бројот на извршени ИТ ревизии	- намалување на бројот на раководители за 5,3% (од 19 на 18) - намалување на бројот на извршени ревизии за 29,8% (од 161 на 113) - намалување на бројот на извршени системски ревизии за 44,4% (од 36 на 20) - намалување на бројот на извршени финансиски ревизии за 65% (од 20 на 7) - намалување на бројот на извршени комбинирани ревизии за 95,6% (од 23 на 1) - не е извршена ниту една ИТ ревизија (претходната година била извршена една ИТ ревизија) - намалување на бројот на дадени препораки за 35,6% (од 990 на 637)

за 50% (од 2 на 1) • намалување на бројот на извршени комбинирани ревизии за 27,5% (од 40 на 29) • во 7 субјекти од јавниот сектор на централно ниво²⁷ внатрешните ревизори не ги извршуваат исклучиво работите на внатрешна ревизија • намалување на бројот на извршени финансиски ревизии	• во 3 единици на локалната самоуправа²⁸ внатрешните ревизори не ги извршуваат исклучиво работите на внатрешна ревизија
---	--

²⁷ Народен правобранител, Државен архив на Република Северна Македонија, Министерство за здравство, Министерство за култура, Министерство за информатичко општество и администрација, Агенција за финансиска поддршка во земјоделството и руралниот развој и Министерство за труд и социјална политика

²⁸ ЕЛС Гостивар, ЕЛС Берово и ЕЛС Струга

4. ЦЕНТРАЛНА ЕДИНИЦА ЗА ХАРМОНИЗАЦИЈА

4.1. Реализирани активности на Централната единица за хармонизација во 2020 година

Во 2020 година, Централната единица за хармонизација продолжи да ги спроведува реформите во внатрешната контрола, планирани во „Програмата за реформа на управувањето со јавните финансии“, „Политиката за внатрешна финансиска контрола во јавниот сектор (2019 - 2021 година)“, со поддршка на ИПА 2018 твининг проект „Зајакнување на функциите за планирање на буџетот, извршување и внатрешна контрола“, финансиран од ЕУ.

Согласно „Програмата за реформа на управувањето со јавните финансии“ и во соработка со ИПА 2018 твининг проектот, беше подготвен нов Предлог-закон за системот на внатрешна финансиска контрола во јавниот сектор, којшто е усогласен со новиот Предлог-закон за буџети и со меѓународните стандарди за внатрешна контрола и внатрешна ревизија.

Законот ќе го применуваат сите субјекти од јавниот сектор, вклучувајќи ги и сите правни лица кои директно или индиректно се основани од државата или од општините и јавните претпријатија и трговските друштва што се во мнозинска сопственост на централната власт односно Градот Скопје или една или повеќе единици на локалната самоуправа.

Новина во Законот е тоа што сите субјекти од јавниот сектор имаат обврска клучните финансиски процеси да ги спроведуваат исклучиво врз основа на интерни акти (правилници, упатства и сл.) подготвени врз основа на соодветните закони и нивните подзаконски акти.

Со Предлог-законот се зајакнува внатрешната финансиска контрола преку создавање нов систем на раководна отчетност. Преку овој систем, раководителот на буџетскиот корисник ќе биде отчетен пред раководителот на матичниот буџетски корисник, а раководителот на претпријатието во јавна сопственост ќе биде отчетен пред надзорниот одбор и должен да ги следи процедурите и насоките од матичниот буџетски корисник.

Во делот на внатрешната ревизија, во Законот се пропишани буџетските корисници од централно ниво кои задолжително воспоставуваат единици за внатрешна ревизија, како и нови критериуми за воспоставување внатрешна ревизија кај другите субјекти, при што се земено предвид: просечното извршување на буџетот во последните три години и бројот на вработени.

Исто така, со Предлог-законот е дефиниран минималниот број вработени во единиците за внатрешна ревизија, начинот на спроведување обука и испит за стекнување уверение за овластен внатрешен ревизор во јавниот сектор, се воведува

обврска за подготовка на Програма за обезбедување квалитет и подобрување на внатрешната ревизија и спроведување проверки на квалитетот на активностите на внатрешната ревизија од Централната единица за хармонизација и се утврдуваат критериумите за основање Ревизорски комитети кај субјектите од јавниот сектор.

Со Предлог-законот се воспоставува нов начин на известување за финансиско управување и контрола и внатрешна ревизија, се основа Совет за внатрешна финансиска контрола во јавниот сектор, како советодавно тело на министерот за финансии, и се создава основа за донесување на подзаконските акти во рок од 18 месеци од денот на донесување на Законот.

Нацрт-законот за системот на внатрешна финансиска контрола во јавниот сектор беше објавен на ЕНЕР на 3 ноември 2020 година, а на 15 декември 2020 година беше организирана јавна расправа на која присуствуваа 35 претставници од органите на државната управа, невладиниот сектор и Делегацијата на ЕУ во Скопје. Согласно добиените коментари од ЕНЕР и од јавната расправа, Нацрт-законот беше разгледан од страна на Економскиот совет и потоа усвоен од страна на Владата на 28 декември 2020 година. На почетокот на јануари 2021 година, Предлог-законот е доставен до Собранието за усвојување.

Централната единица за хармонизација во соработка со холандската Национална академија за финансии и економија спроведе процена на клучните контролни активности на процесот „Право на детски додаток“ и „Право на гарантирана минимална помош“ во Министерството за труд и социјална политика и во Центарот за социјална работа - Скопје. Извештај за спроведената процена беше доставен до Министерството за труд и социјална политика на 30 јуни 2020 година.

Спроведувањето на мерките и активностите наведени во Програмата за реформа на УЈФ и Стратегијата за ЈВФК е поддржана од ЕУ преку ИПА 2018 твининг проектот „Зајакнување на функциите за планирање на буџетот, извршување и внатрешна контрола“, во рамките на Компонента 2: „Зајакнување на системот на јавна внатрешна финансиска контрола преку ефективната имплементација на Политиката за ЈВФК“.

Централната единица за хармонизација во соработка со ИПА 2018 твининг проектот финансиран од ЕУ, во 2020 година подготвија:

- Извештај со анализа и препораки за подобрување на Акцискиот план за периодот од 2019 до 2021 година од Стратегијата за ЈВФК;
- Нацрт-правилник за формата и содржината на извештаите, акциските планови и извештајот за квалитетот и состојбата на внатрешните контроли за Годишниот извештај за ЈВФК;
- Извештај за евалуација на постојните методолошки алатки според Нацрт-законот за ЈВФК и препораки за нивно подобрување;

- Ново Упатство за управување со ризици за институциите од јавниот сектор;
- Работна група за координација на активностите за воспоставување на Академијата за јавни финансии со задача изготвување анализа и предлог за избор на модел за нејзина организација.

Покрај овие активности, Централната единица за хармонизација на 22 април 2020 година, на веб-страницата на Министерството за финансии објави „Упатство за работа на единиците за внатрешна ревизија на јавниот сектор во Република Северна Македонија во вонредни услови предизвикани од ковид-19“.

Годишниот извештај за функционирањето на системот за јавна внатрешна финансиска контрола за 2019 година, којшто го изготви Централната единица за хармонизација, беше усвоен од страна на Владата на Република Северна Македонија на 18 август 2020 година.

4.1.1 Активности на Комитетот за следење на спроведувањето на Политиката за внатрешна финансиска контрола во јавниот сектор

Во 2020 година продолжи со работа Комитетот за следење на спроведувањето на Политиката за внатрешна финансиска контрола во јавниот сектор во кој членуваат претставници на Генералниот секретаријат на Владата, Министерството за информатичко општество и администрација и Министерството за финансии - Сектор за ЈВФК.

На 28 јануари 2020 година, Комитетот го разгледа и усвои извештајот за напредокот за периодот јули - декември 2019 година, а во јули 2020 година извештајот за периодот јануари - јуни 2020 година.

4.1.2. Активности поврзани со поглавјето 32 - Финансиска контрола

За статусот и реализацијата на мерките и активностите во поглавјето 32 - Финансиска контрола, редовно се известува Европската комисија преку Секретаријатот за европски прашања, а напредокот во ова поглавје е презентираан на состанокот на Поткомитетот за економски и финансиски прашања и статистика, одржан виртуелно на 6 октомври 2020 година.

Врз основа на изнесеното, Министерството за финансии предлага Владата на Република Северна Македонија да го разгледа Годишниот извештај за функционирање на системот на јавна внатрешна финансиска контрола за 2020 година и ги донесе следните:

ЗАКЛУЧОЦИ

1. Владата на Република Северна Македонија го разгледа и усвои Годишниот извештај за функционирање на системот на јавна внатрешна финансиска контрола за 2020 година.
2. Се задолжуваат сите министерства до 10.05.2022 година:
 - да донесат свој посебен Етички кодекс во кој, меѓу другото, ќе биде утврден начинот на постапување со пријавените случаи на неетичко однесување, ќе назначат повереник за етика и ќе основаат етички комитети;
 - да ги ажурираат и подобрат мисијата и визијата на институцијата и истите да ги објават на својата веб-страница;
 - да ги запознаат институциите со своите стратешки и програмски цели во нивна надлежност (органите во состав, втората линија буџетски корисници и јавните претпријатија и акционерски друштва во државна сопственост) и да им наложат, нивните оперативни планови да ги усогласат со стратешките и програмските цели на министерството;
 - во интерните акти да воспостават јасни линии на известување (кој, за што и кого известува), што на раководителите ќе им овозможи следење на реализацијата на работните цели, доделените финансиски средства, резултатите и влијанијата, а особено следење на работата на институциите во надлежност;
 - да обезбедат доделување задачи/активности поединечно по вработен во годишните планови за работа во своите организационите единици и институциите во нивна надлежност;
 - да ги утврдат ризиците при дефинирање на стратешките, програмските и оперативните цели земајќи ги предвид најзначајните внатрешни и надворешни фактори, односно промените во внатрешната и надворешната средина на институцијата и институциите во нивна надлежност;

- да го подобрат документирањето на ризиците во регистарот на ризици, системот за известување за утврдените ризици, како и реализацијата на мерките за намалување на ризиците на начин што одговорното лице на институцијата ќе добива навремени информации за најзначајните ризици на министерството и институциите во негова надлежност;
- при утврдување на ризиците да ги разгледаат различните форми на измама (фалсификување документи, давање неточни информации за финансиската состојба и успешноста на исполнување на поставените цели, фиктивните договори и фактури, давање мито и слично);
- да подготват процедури за спроведување административни и инспекциски контроли на наменските плаќања и користење донации, трансфери, помош и субвенции за крајните корисници (со цел проверка дали доделените финансиски средства се користеле наменски, а во спротивен случај да обезбедат поврат на ненаменски потрошените средства);
- да планираат во своите плански документи изготвување:
 - автоматизиран внатрешен систем за известување со кој се обезбедуваат навремени, точни и целосни податоци и информации и нивна размена помеѓу внатрешните организациони единици за потребите на планирање и извршување на буџетот, спроведување на програмите, проектите и активностите, како и следење на реализацијата на работните цели и потрошените финансиски средства и
 - автоматизиран сметководствен систем во кој ќе бидат вклучени трошковното и управувачкото сметководство и другите системи на евиденција и бази на податоци за целите, ризиците и други финансиски и нефинансиски информации зависно од потребите и специфичностите во работењето;
- да донесат Годишен план за развој на системот за внатрешна контрола за клучните процеси на финансиско управување и контрола со план за отстранување на слабостите и неправилностите и да ја следат неговата реализација во министерството и неговите институции во надлежност, изготвен врз основа на спроведената самопроцена и изјавата за квалитет и состојбата на внатрешните контроли;
- да обезбедат спроведување на препораките на надворешната и внатрешната ревизија во министерството и институциите во

надлежност, а во случај на неспроведување на препораките, одговорното лице да преземе соодветни мерки.

3. Се задолжуваат сите министерства до 28.02.2022 година да достават до Владата План за организација на внатрешната ревизија изготвен врз основа на спроведена функционална анализа на министерството како матичен буџетски корисник, имајќи го предвид бројот на вработени и буџетот на самото министерство, органите во состав, втората линија буџетски корисници и јавните претпријатија и акционерски друштва во државна сопственост од нивна надлежност во кои ќе треба да спроведуваат внатрешна ревизија, доколку истите немаат сопствена единица за внатрешна ревизија или истата е нефункционална.
4. По одобрување на Планот за организација на внатрешната ревизија од страна на Владата, врз основа на претходно добиено позитивно мислење од Министерството за финансии, министерствата треба да извршат измена и дополнување на актите за организација и систематизација во делот на единиците за внатрешна ревизија и до 31.12.2022 година да ги екипираат истите.
5. Се задолжуваат министерствата чии единици за внатрешна ревизија немаат раководител ниту внатрешни ревизори (Министерство за култура, Министерство за економија, Министерство за информатичко општество и администрација и Министерството за политички систем и односи меѓу заедниците) до 31.01.2022 година да ги екипираат единиците за внатрешна ревизија со најмалку двајца внатрешни ревизори.
6. Се задолжуваат сите министерства да го известат Министерството за финансии - Сектор за јавна внатрешна финансиска контрола за преземените активности по заклучоците.
7. Се задолжува Министерството за финансии - Сектор за јавна внатрешна финансиска контрола, во Годишниот извештај за функционирање на системот на јавна внатрешна финансиска контрола за 2021 година да ја извести Владата за реализацијата на овие заклучоци.

ПРИЛОЗИ

Преглед
на буџетски корисници од централно и локално ниво кои не доставиле Годишен финансиски извештај

Р.бр.	Име на институција
1.	Регулаторна комисија за домување
2.	Уставен суд на Република Северна Македонија
3.	Биро за застапување на РМ пред Европскиот суд за човекови права
4.	Инспекторат за употреба на јазиците
5.	Државен девизен инспекторат
6.	Државен завод за заштита на индустриска сопственост
7.	Државен инспекторат за транспорт
8.	Државен инспекторат за труд

Р.бр.	Единица на локална самоуправа	Р.бр.	Единица на локална самоуправа	Р.бр.	Единица на локална самоуправа
1.	Боговиње	8.	Липково	15.	Сопиште
2.	Врапчиште	9.	Маврово и Ростуше	16.	Старо Нагоричане
3.	Дебарца	10.	Петровец	17.	Студеничани
4.	Демир Капија	11.	Пробиштип	18.	Теарце
5.	Дојран	12.	Ранковце	19.	Чаир
6.	Желино	13.	Росоман	/	/
7.	Конче	14.	Сарај	/	/

Преглед
на буџетски корисници од централно и локално ниво кои немаат донесено Стратегија за управување со
ризици согласно евиденцијата на ЦЕХ

Р.бр.	Име на институција
1.	Државна изборна комисија
2.	Комисија за заштита на конкуренцијата
3.	Регулаторна комисија за домување
4.	Комисија за заштита од дискриминација
5.	Оперативно-техничка агенција
6.	Уставен суд на Република Северна Македонија
7.	Служба за општи и заеднички работи
8.	Министерство за политички систем и односи меѓу заедници
9.	Агенција за управување со одземен имот
10.	Агенција за примена на јазикот
11.	Министерство за одбрана
12.	Агенција за национална безбедност
13.	Управа за водење на матичните книги
14.	Инспекторат за употреба на јазиците
15.	Државен девизен инспекторат
16.	Дирекција за технолошки индустриски развојни зони
17.	Државен пазарен инспекторат
18.	Министерство за животна средина и просторно планирање и води
19.	Државен инспекторат за животна средина
20.	Државен комунален инспекторат
21.	Агенција за финансиска поддршка во земјоделството и руралниот развој
22.	Државен, санитарен и здравствен инспекторат
23.	Државен инспекторат за локална самоуправа
24.	Агенција за иселеништво
25.	Државен архив на Република Северна Македонија
26.	Биро за регионален развој
27.	Судски совет на Република Северна Македонија
28.	Јавно обвинителство на Република Северна Македонија

Р.бр.	Единица на локална самоуправа	Р.бр.	Единица на локална самоуправа	Р.бр.	Единица на локална самоуправа
1.	Арачиново	16.	Желино	31.	Пехчево
2.	Боговиње	17.	Зелениково	32.	Пласница
3.	Босилово	18.	Зрновци	33.	Радовиш
4.	Брвеница	19.	Кавадарци	34.	Ранковце
5.	Василево	20.	Кисела Вода	35.	Росоман
6.	Врапчиште	21.	Кичево	36.	Сарај
7.	Гевгелија	22.	Конче	37.	Свети Николе
8.	Градско	23.	Липково	38.	Сопиште
9.	Дебар	24.	Лозово	39.	Старо Нагоричане
10.	Дебарца	25.	Маврово и Ростуше	40.	Студеничани
11.	Делчево	26.	Македонска Каменица	41.	Теарце

12.	Демир Капија	27.	Могила	42.	Тетово
13.	Демир Хисар	28.	Неготино	43.	Чаир
14.	Дојран	29.	Новаци	44.	Чашка
15.	Долнени	30.	Ново Село		/

Прилог 3

Преглед
на буџетски корисници од централно и локално ниво кои немаат изготвено Регистар на ризици согласно
евиденцијата на ЦЕХ

Р.бр.	Име на институција
1.	Кабинет на претседателот на Република Северна Македонија
2.	Државен завод за ревизија
3.	Државна изборна комисија
4.	Комисија за заштита на конкуренцијата
5.	Регулаторна комисија за домување
6.	Комисија за заштита од дискриминација
7.	Државна комисија за одлучување во втор степен во областа на инспекцискиот надзор и прекршочната постапка
8.	Оперативно-техничка агенција
9.	Уставен суд на Република Северна Македонија
10.	Генерален секретаријат на Влада на Република Северна Македонија
11.	Служба за општи и заеднички работи
12.	Министерство за политички систем и односи меѓу заедниците
13.	Агенција за управување со одземен имот
14.	Агенција за примена на јазикот
15.	Министерство за одбрана
16.	Министерство за внатрешни работи
17.	Агенција за национална безбедност
18.	Управа за водење на матичните книги
19.	Инспекторат за употреба на јазиците
20.	Управа за финансиска полиција
21.	Државен девизен инспекторат
22.	Агенција за странски инвестиции и промоција на извозот на Република Северна Македонија
23.	Дирекција за технолошки индустриски развојни зони
24.	Државен пазарен инспекторат
25.	Државен инспекторат за техничка инспекција
26.	Државен завод за заштита на индустриска сопственост
27.	Министерство за животна средина и просторно планирање и води
28.	Државен инспекторат за животна средина
29.	Државен инспекторат за транспорт
30.	Државен комунален инспекторат
31.	Државен инспекторат за труд
32.	Биро за развој на образованието
33.	Државен, санитарен и здравствен инспекторат
34.	Државен инспекторат за локална самоуправа
35.	Агенција за иселеништво
36.	Државен архив на Република Северна Македонија

37.	Биро за регионален развој
38.	Судски совет на Република Северна Македонија
39.	Јавно обвинителство на Република Северна Македонија
40.	Агенција за вработување на Република Северна Македонија

Р.бр.	Единица на локална самоуправа	Р.бр.	Единица на локална самоуправа	Р.бр.	Единица на локална самоуправа
1.	Арачиново	18.	Долнени	35.	Петровец
2.	Битола	19.	Желино	36.	Пехчево
3.	Богданци	20.	Зелениково	37.	Пласница
4.	Боговиње	21.	Зрновци	38.	Радовиш
5.	Босилово	22.	Кавадарци	39.	Ранковце
6.	Брвеница	23.	Кисела Вода	40.	Росоман
7.	Василево	24.	Кичево	41.	Сарај
8.	Виница	25.	Конче	42.	Свети Николе
9.	Врапчиште	26.	Крива Паланка	43.	Сопиште
10.	Гевгелија	27.	Липково	44.	Старо Нагоричане
11.	Градско	28.	Лозово	45.	Струга
12.	Дебар	29.	Маврово и Ростуше	46.	Студеничани
13.	Дебарца	30.	Македонска Каменица	47.	Теарце
14.	Делчево	31.	Могила	48.	Тетово
15.	Демир Капија	32.	Неготино	49.	Чашка
16.	Демир Хисар	33.	Новаци	50.	Штип
17.	Дојран	34.	Ново Село		/

Прилог 4

Преглед

на буџетски корисници од централно и локално ниво кои не доставиле Извештај за извршените ревизии и активностите на внатрешна ревизија

Р.бр.	Име на институција
1.	Кабинет на претседателот на Република Северна Македонија
2.	Државна изборна комисија
3.	Комисија за заштита на конкуренцијата
4.	Агенција за заштита на личните податоци ²⁹
5.	Регулаторна комисија за домување
6.	Комисија за заштита од дискриминација
7.	Државна комисија за одлучување во управна постапка и постапка од работен однос во втор степен ³⁰
8.	Оперативно - техничка агенција ³¹
9.	Секретаријат за законодавство ³²

²⁹ Не е доставен ГИ за внатрешна ревизија, иако имаат склучено договор со Министерството за правда за вршење внатрешна ревизија

³⁰ Известување дека не е воспоставена функција на внатрешна ревизија и покрај неколкуте обиди за склучување договор за вршење на функцијата на внатрешна ревизија со друг субјект

³¹ Известување дека немаат воспоставено функција на внатрешна ревизија, но во 2020 година добиено е позитивно мислење за вршење на функцијата на внатрешна ревизија од страна на ЕВР на Агенцијата за разузнавање

³² Известување дека и покрај тоа што имаат потпишано договор со Министерството за правда за вршење внатрешна ревизија, планирана е ревизија, но истата не е извршена и не е изготвен ГИ

10.	Министерство за политички систем и односи меѓу заедниците
11.	Агенција за остварување на правата на заедниците
12.	Агенција за примена на јазикот ³³
13.	Центар за управување со кризи
14.	Управа за извршување на санкциите
15.	Управа за водење на матичните книги
16.	Биро за застапување на РСМ пред Европскиот суд за човекови права ³⁴
17.	Инспекторат за употреба на јазиците
18.	Државен девизен инспекторат
19.	Министерство за економија ³⁵
20.	Агенција за странски инвестиции и промоција на извозот на Република Северна Македонија
21.	Агенција за промоција и поддршка на туризмот
22.	Дирекција за технолошки индустриски развојни зони ³⁶
23.	Државен инспекторат за техничка инспекција
24.	Државен инспекторат за животна средина
25.	Државен инспекторат за транспорт
26.	Државен инспекторат за градежништво и урбанизам ³⁷
27.	Државен комунален инспекторат
28.	Државен инспекторат за труд ³⁸
29.	Биро за развој на образованието
30.	Државен управен инспекторат
31.	Државен, санитарен и здравствен инспекторат
32.	Државен инспекторат за локална самоуправа
33.	Агенција за иселеништво
34.	Јавно обвинителство на Република Северна Македонија ³⁹

Р. бр.	Институција
1.	Општина Долнени
2.	Општина Гази Баба ⁴⁰
3.	Општина Радовиш ⁴¹
4.	Општина Штип ⁴²
5.	Општина Кичево
6.	Општина Арачиново ⁴³
7.	Општина Богданци
8.	Општина Босилово
9.	Општина Василево ⁴⁴
10.	Општина Гевгелија
11.	Општина Дебарца
12.	Општина Демир Капија

³³Известување дека нема вработено ниедно лице во одделот за внатрешна ревизија, нема пополнет образец за ГИ за ВР, иако е содржано во Изјавата на раководителот на субјектот

³⁴Известување дека имаат договор со Министерството за правда за вршење внатрешна ревизија

³⁵Известување дека поради неекипираност на ЕВР не се во можност да достават ГИ за ВР

³⁶Доставено е известување дека е основана ЕВР, но истата не е екипирана и не е доставен пополнет образец за ГИ

³⁷Во дописот е наведено дека нема воспоставено функција на внатрешна ревизија и затоа е доставен празен потпишан извештај, а изјавата се однесува и за ВР

³⁸Известување дека не е воспоставена функција на внатрешна ревизија

³⁹Известување дека поради недостиг на кадар не е доставен ГИ за извршените ревизии и активностите на внатрешната ревизија

⁴⁰Во телефонски разговор е известно дека ГИ е изготвен, но поради мерките за заштита од ковид-19, истиот не успеале да го потпишат и да го достават

⁴¹Одделение со 2 вработени од кои раководителот на одделението е на породилно отсуство

⁴²Одделение со 1 вработена, која според информациите добиени во телефонски разговор е на породилно отсуство

⁴³Известување дека функцијата на внатрешна ревизија ја врши внатрешен ревизор, врз основа на договор, но според податоците од Централната единица за хармонизација, ова лице е во пензија

⁴⁴Известување дека немаат внатрешен ревизор

13.	Општина Карпош ⁴⁵
14.	Општина Конче
15.	Општина Липково
16.	Општина Маврово и Ростуше
17.	Општина Неготино ⁴⁶
18.	Општина Ново Село
19.	Општина Петровец
20.	Општина Пласница
21.	Општина Ранковце
22.	Општина Сарај ⁴⁷
23.	Општина Сопиште ⁴⁸
24.	Општина Старо Нагоричане
25.	Општина Студеничани
26.	Општина Теарце
27.	Општина Дојран
28.	Општина Чаир ⁴⁹
29.	Општина Ѓорче Петров

⁴⁵ Известување дека немаат внатрешен ревизор и дека нема да достават извештај

⁴⁶ Известување дека немаат внатрешен ревизор и не се во можност да достават извештај

⁴⁷ Договор со општина Чаир

⁴⁸ Договор со општина Кисела Вода

⁴⁹ На раководителот на одделение работниот однос му е во мирување